

Spis treści

Przedmowa (Ks. Tadeusz Gacia)	5

Porządek antyfonarza

De ordine antiphonarii

Wstęp do przekładu (Ks. Michał Olejarczyk)	11
Porządek antyfonarza [przekład]	25
Prolog	28
I. [Oficjum nocne podczas nocy niedzielnych]	31
II. Oficjum poranne podczas nocy niedzielnych	34
III. Oficjum nocne podczas powszednich nocy	36
IV. Liczba lekcji i responsoriów podczas omówionych wyżej nocy	38
V. Oficjum poranne podczas powszednich nocy	39
VI. Godziny kanoniczne dnia	44
VII. Komplet	50
VIII. Oficjum Adspiciens a longe	53
IX. Responsorium Hierusalem, <i>cito veni salustua</i>	55
X. Responsoria Gaudete in Domini i Ecce apparebit Dominus	56
XI. Responsoria <i>Canite tuba In Sion</i>	57
XII. Antyfony dni powszednich w tygodniu poprzedzającym Narodzenie Pańskie. .	58
XIII. Antyfony zaczynające się od O	59
XIV. Oficjum <i>Sanctificamini</i>	65
XV. Narodzenie Pańskie	66
XVI. Oficjum wieczorne w Narodzenie Pańskie i podczas obchodów Świętych. .	68
XVII. Święto Św. Szczepana, pierwszego męczennika	70
XVIII. Święto Św. Jana	71

Spis treści

XIX. Oktawa Pańska	73
XX. Pierwsza niedziela po Narodzeniu Pańskim.....	73
XXI. Epifania czyli ukazanie się lub objawienie	73
XXII. Responsoria.....	76
XXIII. Antyfony w oficjach porannych.....	77
XXIV. Pierwsza niedziela po Epifanii.....	78
XXV. Oktawa Teofanii.....	78
XXVI. Pierwsza niedziela po oktawie Epifanii	78
XXVII. Responsoria wzięte z psalterza	78
XXVIII. Oficjum o Św. Marcelim	80
XXIX. <i>Hypapante</i>	81
XXX. Oficjum Siedemdziesiątnicy	82
XXXI. Sześćdziesiątnica	85
XXXII. Antyfony poranne w Sześćdziesiątnicę	85
XXXIII. Pięćdziesiątnica	87
XXXIV. Antyfony poranne w Pięćdziesiątnicę.....	89
XXXV. Czterdziestnica [czyli pierwsza niedziela Wielkiego Postu]	89
XXXVI. Antyfony poranne w okresie Wielkiego Postu	90
XXXVII. Responsoria o Izaaku i Jakubie	91
XXXVIII. Antyfony w oficjum porannym	92
XXXIX. Antyfony o Józefie.....	92
XL. Antyfony w oficjum porannym.....	93
XLI. Środek Czterdziestodniowego Postu	94
XLII. Antyfony w oficjum porannym.....	95
XLIII. Okres Męki Pańskiej	97
XLIV. Gaszenie światła na pamiątkę pogrzebu Pańskiego	98
XLV. Zmartwychwstanie Pańskie.....	99
XLVI. Poniedziałek	100
XLVII. Wtorek	100
XLVIII. Środa.....	101
XLIX. Czwartek.....	101
L. Piątek	101
LI. Sobota	101
LII. Uroczyste oficjum sprawowane w Kościele rzymskim wieczorem w tygodniu paschalnym	102
LIII. Responsoria z tekstów Pisma Świętego, w których przemawia wierząca Synagoga	103

LIV. Responsoria z psalmów allelujacyjnych, w których przemawia Córka [czyli Kościół].....	106
LV. Obchody ku czci Świętych	108
LVI. Wigilia Wniebowstąpienia Pańskiego	109
LVII. Oficjum nocne święta Pięćdziesiątnicy	110
LVIII. Responsoria z psalmów	113
LIX. Święto Św. Jana Chrzciciela	115
LX. Wigilia Apostołów Piotra i Pawła	116
LXI. Wigilia Św. Wawrzyńca	117
LXII. Wigilia Najświętszej Maryi w dniu Jej Wniebowzięcia	117
LXIII. Wigilia Św. Andrzeja.....	117
LXIV. Responsoria wspólne o Świętych	118
LXV. Oficjum za zmarłych	118
LXVI. Rocznice biskupów	118
LXVII. Oficjum poświęcenia kościoła	118
LXVIII. Antyfony z codziennych ewangelii	119
LXIX. Antyfony inwitorium	119
LXX. Antyfony z hymnu trzech młodzieńców	120
LXXI. Responsoria z Ksiąg Królewskich.....	121
LXXII. Responsoria o Salomonie, czyli z Księgi Mądrości	121
LXXIII. Responsoria z Hioba i Tobiasza.....	122
LXXIV. Responsoria z Księgi Judyty, Ezdrasza i Estery	123
LXXV. Responsoria z Ksiąg Machabejskich	124
LXXVI. Responsoria z Proroków	126
LXXVII. Responsoria z różnych zebranych oficjów	128
LXXVIII. Antyfony przekształcone ze względu na zgodność melodii w <i>alleluja</i> .	129
LXXIX. Obrzęd jakiegokolwiek pogrzebu chrześcijańskiego	129
LXXX. Responsoria śpiewane od najdawniejszych czasów przez hymnem Maryi. .	129

Inne pisma o świętych obrzędach

Wstęp do przekładów (<i>Ks. Tadeusz Gacia</i>).....	133

Wyjaśnienie Mszy w dwóch księgach

Missae expositionis geminus codex

<i>Wyjaśnienie Mszy. Księga I, czyli tom pierwszy</i> [przekład].....	139
I. Introit.....	140
II. <i>Kyrie eleison</i> i <i>Christe eleison</i>	141

III. „Chwała na wysokości Bogu”	141
IV. Epistoła.....	142
V. Responsorium.....	143
VI. <i>Alleluja</i>	145
VII. Ewangelia.....	146
VIII. „Wierzę w Boga”.....	146
IX. Śpiew na Ofiarowanie	147
[Łamanie chleba].....	148
Wyjaśnienie Mszy. Księga II, czyli tom drugi [przekład].....	151
I. Porządek Mszy rzymskiej i o tym, gdzie wierni stoją w kościele.....	151
II. Wejście biskupa.....	151
III. Diakoni i pozostali usługujący biskupowi.....	152
IV. Niesienie świec	153
V. Niesienie kadzielnicy	153
VI. Biskup przy ołtarzu	153
VII. „Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu”	154
VIII. Miejsce, gdzie stoją diakoni.....	155
IX. Miejsce, gdzie stoi biskup.....	155
X. W których momentach biskup lub diakoni stoją po ucałowaniu ołtarza	157
XI. Obrzęd związany ze świecznikami	159
XII. Przyniesienie kadzielnicy. Kadzielnica symbolizuje ciało Chrystusa, a dla pewnej symboliki można użyć także trzech kadzielnic.....	160
XIII. [Biskup siedzi]	161
XIV. Subdiakon wstępuje na podwyższenie. Subdiakon symbolizuje postugę Jana, a na miejsce ewangelii nie wchodzi, ponieważ Jan nie jest godzin rozwiązać rzemyka u sandałów Chrystusa.....	161
XV. Kantorzy wchodzi na podwyższenie. Kantor naśladuje Chrystusa powołującego grono Apostołów	162
XVI. Diakon wchodzi na podwyższenie. W jaki sposób wchodzi, w którym kierunku się zwraca i co czynią w tym momencie inni.....	163
XVII. W którym kierunku zwraca się diakon, stojąc na podwyższeniu.....	166
XVIII. Diakon schodzi z podwyższenia. Jak Chrystus po zmartwychwstaniu wita niewiasty, tak lud wita Ewangelię	167
XIX. Zgaszenie świec.....	167
XX. Niesienie kadzielnicy po przeczytaniu Ewangelii	168

Objaśnienie kanonu mszalnego

Canonis Missae interpretatio

<i>Objaśnienie kanonu mszalnego</i> [przekład]	171

List do Hilduina opata na temat terminów święceń i suchych dni

Epistula ad Hilduinum abbatem de diebus ordinationis et quattuor temporum

<i>List do Hilduina opata na temat terminów święceń i suchych dni</i> [przekład]	191

Reguły życia duchownych i mniszek

Forma institutionis canonicorum et sanctimonialium canonicę viventium

Wstęp do przekładu (Ks. <i>Tadeusz Gacia</i>)	213
Księga pierwsza: Reguła życia duchownych [przekład].....	215
I. <i>Z De ecclesiasticis officiis</i> Izydora na temat tonsury	215
II. Izydor o ostariuszach	216
III. Izydor o lektorach	217
IV. Izydor o egzorcystach.....	218
V. Izydor o akolitach.....	219
VI. Izydor o subdiakonach.....	219
VII. Izydor o diakonach.....	220
VIII. Izydor o prezbiterach	222
IX. O kapłanach	223
X. Z komentarza św. Hieronima do Listu do Tytusa.....	229
XI. Z listu św. Hieronima do Oceanusa	233
XII. Fragment mowy Augustyna <i>O pasterzach</i>	236
XIII. Jakich, według Grzegorza, pasterzy powinno się wybierać w Kościele	248
XIV. Grzegorz o tym, że niegodni i niedoświadczeni nie powinni podejmować się posługi pasterskiej	251
XV. Izydor o niegodnych przełożonych	255
XVI. Izydor o przełożonych bez wykształcenia.....	256
XVII. Grzegorz o tych, którzy mogą z pożytkiem sprawować władzę, ale unikają tego obowiązku dla własnego spokoju	256
XVIII. Izydor o przełożonych Kościoła.....	257

XIX. Pomeriusz o tym, że święci kapłani mogą stać się uczestnikami życia kontemplacyjnego	258
XX. Izydor o nauczaniu i przykładzie przełożonych	260
XXI. Grzegorz o pokorze przełożonych	260
XXII. Izydor o pokorze przełożonych	261
XXIII. Izydor o umiejętności nauczania	262
XXIV. Grzegorz o tym, jak przełożeni powinni pouczać podwładnych oraz jak roztropnie powinni badać samych siebie	263
XXV. Izydor o milczeniu nauczycieli	266
XXVI. Pomeriusz o tym, że nic nie pomoże kapłanowi jego prawe życie, jeśli milczy i nie napomina występnych	267
XXVII. Grzegorz o pasterzach, którzy nie postępują słusznie	269
XXVIII. Pomeriusz o niedbalstwie kapłana, który postępując wbrew temu, czego naucza, nie może pełnić funkcji nauczyciela	273
XXIX. Izydor o tych, którzy dobrze uczą, a źle żyją	274
XXX. Izydor o przykładach złych kapłanów	275
XXXI. Izydor o przełożonych żyjących na sposób cielesny	276
XXXII. Pomeriusza gorzki opis kapłana żyjącego na sposób cielesny	277
XXXIII. Izydor o nauczycielach łatwo ulegających gniewowi	279
XXXIV. Grzegorz o gorliwości pasterskiej posługi względem podwładnych	279
XXXV. Pomeriusz o tym, że kapłani nie mogą mieć nic własnego, a majątki kościelne mogą przyjmować jako dobra wspólne, za które muszą zdać rachunek Bogu	283
XXXVI. Izydor o dyscyplinie kapłanów względem tych, którzy grzeszą	284
XXXVII. Grzegorz o udzielonej biskupom władzy związywania i rozwiązywania. .	287
XXXVIII. Grzegorz o biskupach, którzy za wyświęcenie na kapłana chętnie przyjmują podarki	289
XXXIX-XCIII. KANONY	290
XCIV. Fragment listu Hieronima do Nepocjana o życiu duchownych	301
XCV. Z listu Hieronima do kapłana Paulina o kształceniu duchownych	307
XCVI. Z listu Hieronima do Rustyka	308
XCVII. Z listu Hieronima do Heliodora na temat tego, jaka jest różnica między mnichem a duchownym	309
XCVIII. List do Oceanusa o życiu duchownych	309
XCIX. Izydor o duchownych w <i>Księdze o świętych obrzędach</i>	313
C. Izydora reguły dla duchownych	313
CL. Izydor o rodzajach duchownych	314
CII. Grzegorz o tym, jacy powinni być duchowni	315

CIII. Grzegorz o dobrych podwładnych, którzy znajdują się pod władzą pasterską.....	315
CIV. Izydor o podwładnych.....	317
CV. Grzegorz o zazdrosnych i zuchwałych podwładnych.....	318
CVI. Według proroka giną z własnej winy ci, którzy w sposób przewrotny gardzą napomnieniami kapłanów	320
CVII. Jaką wielką szkodę na duszy ponoszą ci, którzy dysponując wystarczającymi środkami, przyjmują od Kościoła to, co ma karmić biednych.....	321
CVIII. Kto nawet z pożytkiem dla duszy może żyć z majątku kościelnego	322
CIX. Co powinni robić duchowni, którym słabość nie pozwala zrezygnować z własności prywatnej	323
CX. Jakie są prawdziwe radości i prawdziwe bogactwa oraz jak obecne dobra przeszkadzają miłośnikom dóbr przyszłych	323
CXI. Jak należy rozumieć słowa Apostoła: Ci, którzy trują się około ofiar, żywią się ze świątyni	325
CXII. Augustyn o życiu i obyczajach duchownych.....	326
CXIII. Druga mowa o obyczajach duchownych	333
CXIV. Które przykazania szczególnie odnoszą się do mnichów, a które ogólnie do pozostałych chrześcijan	344
CXV. Reguła kanonicka, poparta świadectwem Ewangelii i Apostołów, przewyższa wszystkie inne reguły	348
CXVI. Czym są dobra Kościoła	349
CXVII. Należy pilnie strzec klasztorów kanonickich.....	350
CXVIII. W gromadzeniu kanoników trzeba zachowywać miarę roztropności. . .	350
CXIX. O tych, którzy do powierzonych sobie wspólnot włączają jedynie duchownych ze służby kościelnej.....	351
CXX. Którzy duchowni we wspólnotach kanonickich powinni otrzymywać wsparcie	351
CXXI. We wspólnocie kanonickiej muszą być udzielane równe porcje jedzenia i napoju	353
CXXII. Miara jedzenia i napoju	353
CXXIII. Przełożeni powinni dawać podwładnym pokarm dwojakiego rodzaju . .	356
CXXIV. Kanonicy, podobnie jak w innych sprawach, tak i w trosce o szaty muszą zachować miarę roztropności.....	357
CXXV. Kanonikom nie wolno zakładać habitów mniszych.....	359
CXXVI. Fragment z <i>Księgi świętych obrzędów</i> Izydora o tym, na jakiej podstawie odmawia się godziny kanoniczne, które kanonicy muszą znać i pobożnie ich przestrzegać	359

CXXVII. Nieszpory	360
CXXVIII. Kompleta	360
CXXIX. Starożytny charakter wigilii	361
CXXX. Matutinum	362
CXXXI. Kanonicy powinni pobożnie przestrzegać godzin kanonicznych.....	363
CXXXII. Obecność Aniołów wspiera tych, którzy na cześć Pana śpiewają pieśni i psalmy	364
CXXXIII. Kogo należy ustanowić do czytania i śpiewania w kościele	365
CXXXIV. Jaka jest miara karcenia.....	365
CXXXV. Wobec chłopców, których się wychowuje lub kształci we wspólnocie kanoników, należy stosować bardzo sumienną ochronę.....	368
CXXXVI. Wszyscy kanonicy powinni przychodzić na kompletę	369
CXXXVII. Kantorzy	370
CXXXVIII. Jacy duchowni powinni pełnić funkcję przełożonych we wspólnocie kanoników	371
CXXXIX. Przełożeni	371
CXL. Kto powinien być ustanowiony ochmistrzem.....	372
CXLI. Komu należy powierzyć jałmużny dla biednych	372
CXLII. Troska o starszych i chorych braci	373
CXLIII. Jak powinna być strzeżona furta kanoników	374
CXLIV. Klasztory kanoników powinny być pilnie strzeżone.....	374
CXLV. Krótki epilog	375
Księga druga: Regula życia mniszek [przekład]	379
Wstęp do Reguły.....	379
I. Fragment listu św. Hieronima do Eustochium	379
II. Fragment listu św. Hieronima do Demetriady	389
III. Fragment listu św. Hieronima do Furii.....	392
IV. Krótki fragment listu Cypriana o sposobie życia dziewic	394
V. Z mowy św. Cezarego biskupa do mniszek	398
VI. Z mowy św. Atanazego do oblubienic Chrystusa.....	403
VII. Jakie powinny być ksienie w klasztorach żeńskich	410
VIII. O gromadzeniu się mniszek w klasztorach	413
IX. Jak powinny postąpić z własnymi dobrami te, które pragną wstąpić do klasztoru.....	414
X. Jak mniszki winny się zachowywać w klasztorze.....	415
XI. Klasztory mniszek powinny być z każdej strony otoczone murem, a niezbędne pomieszczenia przygotowane wewnątrz	417

XII. Mniszki żyjące w jednej wspólnocie powinny otrzymywać równą porcję jedzenia i picia.....	417
XIII. W jaki sposób mniszki powinny otrzymywać to, co jest niezbędne do życia.....	417
XIV. Ksieni winna żywić jednakową troskę o mniszki	419
XV. Mniszki powinny zbierać się bez ociągania na odprawianie godzin kanonicznych	420
XVI. O wytrwałości w modlitwie	420
XVII. Mniszki powinny odmawiać także kompletę	421
XVIII. Jaki sposób nagany należy stosować wobec mniszek, które dopuściły się zaniedbań	421
XIX. Ksienie powinny unikać odwiedzin mężczyzn	423
XX. Mniszki powinny wystrzegać się odwiedzin mężczyzn.....	424
XXI. Mniszki powinny zachowywać wyjątkową czujność wobec tych, które im posługują	425
XXII. Dokładanie wielkiej staranności przy kształceniu dziewcząt w klasztorach.....	425
XXIII. W żeńskich klasztorach powinien być dom dla staruszek i chorych	427
XXIV. Jakie osoby należy ustanawiać przełożonymi	428
XXV. Jaką mniszkę należy ustanowić ochmistrzynią	428
XXVI. O ustanawianiu furtianki klasztoru	428
XXVII. Kapłani i usługujący im powinni wchodzić do klasztorów żeńskich wyłącznie w ustalonym czasie	429
XXVIII. Szpital dla ubogich powinien znajdować się poza murami żeńskiego klasztoru	429
Bibliografia.....	431
Notki o autorach i tłumaczach	437
Skorowidz cytatów i referencji.....	439
Indeks osobowy.....	451